

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาเรื่อง คุณสมบัติของนักบัญชีที่สถานประกอบการต้องการ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีลำดับความต้องการ
2. คุณสมบัติ และจรรยาบรรณของนักบัญชี
3. คุณลักษณะของบุคลากร
4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีลำดับความต้องการ

ทฤษฎีลำดับความต้องการของ Abraham Maslow

ชาลส์ อัจฉินมาจาร์ (2551: 128-129) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ของ Maslow ตามความสำคัญ ในหนังสือ ทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดของปราชญ์ตะวันตก โดยมีสาระสำคัญของแนวคิด คือ มนุษย์มีแรงจูงใจที่มาจากความต้องการขั้นพื้นฐานของตน 5 ประการ มีลำดับความต้องการที่จำเป็นที่สุดลำดับที่ 1 เรียงไปหาความต้องการที่มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ลำดับต่อไป ความต้องการของมนุษย์มีลำดับต่อเนื่องจาก 1 ถึง 5 ในลักษณะที่มนุษย์จะพยายามสนองความต้องการในลำดับต้นก่อน เมื่อความต้องการลำดับต้นๆ ได้รับการตอบสนองจึงจะเกิดความต้องการลำดับต่อไป สาระสำคัญของทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ สรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการทางกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นที่สุดของมนุษย์ เป็นความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นที่สุดของมนุษย์เพื่อความมีชีวิตรอด ซึ่งได้แก่ อาหาร น้ำ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การนอนหลับ ถ้าหากว่าความต้องการเหล่านี้ยังไม่ได้รับการตอบสนองถึงระดับที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ความต้องการอื่นๆ ก็ไม่สามารถจูงใจคนได้

2. ความต้องการทางความมั่นคงหรือความปลอดภัย (Security safety needs) เป็นความต้องการถัดจากความต้องการทางกาย เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายเพียงพอเป็นที่พอใจแล้วจะเกิดความต้องการความปลอดภัย เป็นความต้องการที่ทำให้คนมีชีวิตที่

ปลอดภัยจากอันตรายทางกายและความกลัวการสูญเสียงาน ทรัพย์สินสมบัติ อาหาร เสื้อผ้า หรือที่อยู่อาศัย
ความต้องการประเภทนี้แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

2.1 ความปลอดภัยในชีวิต เช่น ปราศจากโรคภัยจากการช่มเหงประทุษร้าย ปลอดภัยจากภัยคุกคามให้เกิดความทุกข์กาย ทุกข์ใจ รวมถึงความปลอดภัยในทรัพย์สิน ได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย

2.2 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น มีรายได้อันมั่นคงเพียงพอ มีอาชีพการงานที่มีความก้าวหน้า ได้รับสวัสดิการที่เพียงพอจากองค์กร

3. ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของการยอมรับ (Affiliation or acceptance needs) เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงต้องการเป็นส่วนหนึ่งและได้รับการยอมรับจากคนอื่น ต้องการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และต้องการให้คนอื่นสร้างความสัมพันธ์กับด้วย ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะหรือองค์กร ต้องการมีครอบครัว มีมิตรสหาย ต้องการให้ผู้อื่นรักใคร่นิยมชมชอบ ต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้าง ไม่ต้องการความโกรธเคืองเกลียดชัง

4. ความต้องการมีชื่อเสียงและได้รับการยกย่อง (Esteem needs) เมื่อคนได้รับการตอบสนองในความต้องการเป็นส่วนหนึ่งและได้รับการยอมรับแล้ว ก็มีความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากคนอื่น ความต้องการดังกล่าวทำให้เกิดความพอใจ เช่น อำนาจ ความมั่นใจในตัวเอง ตำแหน่งทางสังคม และเกียรติยศ

5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization needs) เป็นความต้องการสูงสุดในลำดับของความต้องการ เป็นความต้องการที่จะใช้ศักยภาพสูงและทำบางสิ่งบางอย่างให้สำเร็จ ต้องการที่จะบรรลุผลตามอุดมคติ หรืออุดมการณ์ที่ดีของตน ได้พบความสำเร็จสูงสุดเต็มความสามารถ เต็มศักยภาพของตนไปในแนวทางที่ตนเองถนัดสนใจ และปรารถนาที่จะได้รับในชีวิต บุคคลที่ก้าวถึงความต้องการลำดับนี้มักจะมีความเป็นอิสระที่จะทำอะไรๆ ตามหลักการที่ตนยึดถือ

สมรรถนะความสามารถ

ธีรศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ (2551: 20-22) ได้กล่าวถึงเรื่อง สมรรถนะความสามารถ (Competency) ในหนังสือ Training Roadmap ตาม Competency เขาทำกันอย่างไร โดยมีสาระสำคัญดังนี้ ปัจจุบันได้มีการนำระบบความสามารถหรือ Competency มาใช้กันอย่างกว้างขวางทั้งในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน

Competency คือ คุณสมบัติ สมรรถนะ ความสามารถที่มีความเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ และสามารถประยุกต์ใช้ความสามารถดังกล่าวจนงานบรรลุผลสำเร็จ Competency จะประกอบไปด้วยส่วนใหญ่อะไร 2 ส่วน คือ

1. Core Competency คือ สมรรถนะความสามารถหลักที่ทุกคนในองค์กรควรจะต้องมีเหมือนกัน Core Competency ส่วนใหญ่จะมาจากการค้นหาค้นคว้าในองค์กรนั้นๆ มีวิสัยทัศน์ ภารกิจ กลยุทธ์ เป้าหมาย และวัฒนธรรมองค์กรอย่างไร เพื่อที่จะได้นำมากำหนดคุณสมบัติหรือความสามารถร่วมกันของคนทำงานในองค์กร

2. Function Competency คือ สมรรถนะความสามารถในหน้าที่แตกต่างกันไปตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ การทำ Workshop หรือมีการดำเนินการค้นหา Functional Competency ในกลุ่มงานหรือหน่วยงานต่างๆ ในองค์กร เพื่อจะนำประโยชน์มาใช้ในการพัฒนาบุคลากร และสรรหาคัดเลือกผู้มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงานต่างๆ เข้ามาทำงานกับองค์กรต่อไป

ส่วนสำคัญประการหนึ่งเพื่อให้ทราบว่า Competency จะมีประโยชน์อย่างไร และด้านใดในองค์กรนั้น คือ ต้องมีการประเมิน Competency เพื่อค้นหาว่าพนักงานที่ยังขาด Competency ในด้านต่างๆ นั้นมีอยู่มากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะได้นำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาและฝึกอบรมให้ถูกทิศทาง

สมรรถนะความสามารถ (Competency) นั้น เป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์กร สำหรับนักบัญชีนั้นต้องมีความสามารถในตำแหน่งงาน (Function Competency) คือ มีความรู้ทางด้านบัญชีและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้ใช้ความสามารถในงานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะและคุณลักษณะเฉพาะของงานบัญชีและงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติ โดยการที่จะได้นักบัญชีที่มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการขององค์กรนั้น ต้องเริ่มต้นจากการคัดเลือกสรรหา และเมื่อได้มาแล้ว ก็ต้องมีการประเมินความสมรรถนะความสามารถว่าครบถ้วนหรือไม่ หรือขาดส่วนใดก็ต้องการอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะความสามารถของนักบัญชี เช่น อบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความรู้ทางด้าน BOI หรือ พิธีการนำเข้าและส่งออกในเขตปลอดภาษี เพราะเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ เป็นต้น

คุณสมบัติและจรรยาบรรณของนักบัญชี

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของนักบัญชีในประเทศไทย ประกอบไปด้วย พระราชบัญญัติวิชาชีพ พ.ศ.2547 และ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติวิชาชีพ พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติวิชาชีพ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดคุณสมบัติและจรรยาบรรณของผู้ทำบัญชีไว้ดังนี้ (สภาวิชาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์: ออนไลน์)

1. ผู้ทำบัญชีที่จะขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

1.1 มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

1.2 มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำบัญชีเป็นภาษาไทยได้

1.3 ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากกระทำความผิดตามฐานความผิดหรือกฎหมายที่กำหนดในมาตรา 39(3) เว้นแต่ต้องคำพิพากษาหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

1.4 มีคุณวุฒิการศึกษาตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

1.5 ไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่น ตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

2. จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

นอกจากคุณสมบัติและเงื่อนไขของผู้ทำบัญชีตามกำหนดใน พระราชบัญญัติวิชาชีพ พ.ศ.2547 แล้ว ผู้ทำบัญชีเองจะต้องเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณของนักบัญชี เคารพในกฎ กติกา และมาตรฐานการบัญชีอย่างเคร่งครัด เพราะข้อมูลทางการบัญชี เป็นประโยชน์กับบุคคลหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของกิจการ หรือนักลงทุนที่เกี่ยวข้องซึ่งในพระราชบัญญัติ ได้กำหนดบทลงโทษ กับผู้ทำบัญชีที่ฝ่าฝืน ขาดจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพบัญชี ivo อย่างชัดเจน สภาวิชาชีพบัญชี ได้จัดทำจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีขึ้น จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพ พ.ศ.2547 มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 ข้อกำหนดในเรื่องจรรยาบรรณ

2.1.1 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

2.1.2 สภาวิชาชีพบัญชี เป็นผู้จัดทำจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีขึ้นเป็นภาษาไทย และอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่อง

- ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์

- ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
- ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ
- ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือบุคคลหรือนิติบุคคล

ที่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้

2.1.3 การกระทำดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณ

- ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
- ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

- ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตรายงานผลการสอบบัญชีโดยระบุข้อความใด อันแสดงว่าตนไม่รับผิดชอบในผลการตรวจสอบ หรือแสดงความไม่ชัดเจนในผลการตรวจสอบเพราะเหตุที่ตนมิได้ปฏิบัติหน้าที่โดย ครบถ้วนที่พึงคาดหวังได้หรือโดยครบถ้วนตามมาตรฐานการสอบบัญชี

2.2 โทษของการประพฤติผิดจรรยาบรรณ ได้กำหนดตามลำดับชั้นจากโทษเบาถึง

โทษหนัก ดังต่อไปนี้

2.2.1 ตักเตือนเป็นหนังสือ

2.2.2 ภาคทัณฑ์

2.2.3 พักใช้ใบอนุญาต พักการขึ้นทะเบียน หรือห้ามการประกอบวิชาชีพบัญชี ด้านที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณ โดยมีกำหนดเวลาแต่ ไม่เกิน 3 ปี

2.2.4 เพิกถอนใบอนุญาต เพิกถอนการขึ้นทะเบียนหรือสั่งให้พ้นจากการเป็นสมาชิก

2.3 การพิจารณาและการลงโทษ เมื่อมีผู้กล่าวหาหรือปรากฏต่อคณะกรรมการ จรรยาบรรณว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีประพฤติ ผิด จรรยาบรรณ คณะกรรมการจรรยาบรรณจะดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยเร็ว หากผลการสอบสวน ปรากฏว่าผู้นั้นประพฤติผิดจรรยาบรรณคณะกรรมการจรรยาบรรณ จะมีคำสั่งลงโทษตามข้อ 7.2 ทั้งนี้ การออกคำสั่งลงโทษหรือออกคำสั่งยกคำกล่าวหาต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้กล่าวหาทราบเป็น หนังสือโดยเร็วด้วย

2.4 ผู้กล่าวหาหรือผู้ซึ่งถูกคณะกรรมการจรรยาบรรณสั่งลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์ คำสั่ง ต่อคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีผ่านทางกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบ วิชาชีพบัญชีกำหนด และการอุทธรณ์คำสั่งไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งลงโทษ เว้นแต่

คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีจะตั้งเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีให้ถือเป็นที่สุด

เนื่องด้วยความสำคัญของจรรยาบรรณที่มีต่อผู้ประกอบวิชาชีพเป็นอย่างมากในการช่วยส่งเสริม พัฒนา และกำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ สภาวิชาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ออกข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ 19) เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2553 เพื่อให้มีความสอดคล้องกับ ข้อปฏิบัติพื้นฐาน (Fundamental Principle) ที่กำหนดโดย สหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ (สภาวิชาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์, 2553: ระบบออนไลน์)

ข้อปฏิบัติพื้นฐาน (Fundamental Principle)	ข้อกำหนดจรรยาบรรณ
- ความซื่อสัตย์สุจริตและความเที่ยงธรรม (Integrity and Objectivity)	- ความโปร่งใส - ความเป็นอิสระ - ความเที่ยงธรรม - ความซื่อสัตย์สุจริต
- ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและความระมัดระวังรอบคอบ (Professional Competence and Due Care)	- ความรู้ความสามารถ - มาตรฐานในการปฏิบัติ
- การรักษาความลับ (Confidentiality)	- การรักษาความลับ
- การปฏิบัติตนเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Behavior)	- ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ - ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน บุคคล หรือ นิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพปฏิบัติหน้าที่ให้ - ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ และจรรยาบรรณทั่วไป

ภาพ 1 จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553

1. ความโปร่งใส ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส หมายความว่า ภาพลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานตามกฎ ระเบียบต่างๆ และมาตรฐานวิชาชีพที่

กำหนดไว้ และไม่ปกปิดข้อเท็จจริงหรือบิดเบือนความจริงอันเป็นสาระสำคัญ ซึ่งสามารถ ติดตาม ตรวจสอบได้

2. ความเป็นอิสระ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องใช้ดุลยพินิจและปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระภายใต้กรอบวิชาชีพบัญชี และต้องไม่ปฏิบัติงานที่ตนขาดความเป็นอิสระภายใต้กรอบวิชาชีพบัญชีหมายความว่า การปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอิทธิพลของบุคคลอื่นที่ทำให้ เกิดความสงสัยใน ความเป็นกลางหรือความเที่ยงธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ความเป็นอิสระนี้จะต้องเป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้ผลงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเป็นที่เชื่อถือได้

3. ความเที่ยงธรรม ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม ซื่อตรง ต่อวิชาชีพ และต้องไม่มีส่วนได้เสียในงานที่ตนประกอบวิชาชีพ นอกจากค่าตอบแทนที่ได้รับจากการ ประกอบวิชาชีพนั้น หมายความว่า การใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพโดยปราศจากความลำเอียง อคติ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และอิทธิพลของบุคคลอื่น

4. ความซื่อสัตย์สุจริต ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติงาน อย่างตรงไปตรงมา จริงใจ ซื่อตรงต่อวิชาชีพ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ต้องปฏิบัติงานตรงตามหลักฐานที่เป็นจริง และ ต้อง ไม่อ้างหรือยินยอม ให้บุคคลอื่นอ้างว่า ได้ปฏิบัติงานโดยที่ไม่ได้มีการปฏิบัติงานจริง หมายความว่า การ ประพฤติอย่างตรงไปตรงมา จริงใจ ซื่อตรงต่อวิชาชีพ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ปฏิบัติงานบนหลักฐานที่ เป็นจริงและเชื่อถือได้ไม่อ้างหรือยินยอมให้บุคคลอื่นอ้างว่าได้ ปฏิบัติงานถ้าไม่ได้ปฏิบัติงานจริง

5. ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องใช้ ความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ วิธีปฏิบัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ความชำนาญและประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้วยความมีสติ เอาใจใส่อย่างเต็มความสามารถ และระมัดระวังรอบคอบ ต้องประกอบวิชาชีพ โดยมีความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ ต้องประกอบวิชาชีพ ด้วยความมุ่งมั่นและ ขยันหมั่นเพียร หมายความว่า การใช้ความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการปฏิบัติ วิชาชีพบัญชีด้วยความเอาใจใส่อย่างเต็มความสามารถ ความเพียรพยายาม และความระมัดระวังรอบคอบเพื่อที่จะปฏิบัติ หน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมั่นใจได้ว่ามีผลงานทางวิชาชีพที่อยู่บนพื้นฐานของ กฎเกณฑ์ มาตรฐานในการปฏิบัติงาน และวิชาการที่เกี่ยวข้อง

6. การรักษาความลับ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่นำข้อมูลที่เป็นความลับของ องค์กร ที่ตนได้มาจากการปฏิบัติงานวิชาชีพ และความสัมพันธ์ในทางธุรกิจ รวมทั้งความลับของ องค์กรที่ตนสังกัด ไปเปิดเผยต่อบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับทราบ หมายความว่า การไม่นำข้อมูล ใดๆ ที่โดยปกติองค์กรไม่ได้เปิดเผยต่อ สาธารณชน ไปเปิดเผย หรือใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือบุคคล อื่น เว้นแต่ในกรณีที่เป็นกรเปิดเผยตามสิทธิหรือ หน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือในฐานะ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

7. ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องมีความรับผิดชอบตามกรอบวิชาชีพบัญชีต่อผู้รับบริการ บัญชีต้องปฏิบัติงานตามกรอบวิชาชีพบัญชี เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและมีประโยชน์ต่อผู้รับบริการ ปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรที่ตนสังกัด ใช้เวลาและทรัพย์สินขององค์กรที่ตนสังกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือบุคคลที่สามทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องไม่กระทำการใดๆที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง และการดำเนินการ ขององค์กรที่ตนสังกัด และต้องใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบ มีเหตุผลในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรที่ตนสังกัด รวมถึงนายจ้าง (ผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน เจ้าของ) ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

8. ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน บุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจขององค์กรที่ตนสังกัด ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อุทิศตน ท่วงเท คุณเลททรัพย์สินขององค์กรที่ตนสังกัด ต้องใช้เวลาและทรัพย์สินขององค์กรที่ตนสังกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือบุคคลที่สามทั้งทางตรงและทางอ้อม บัญชีต้องเปิดเผยความสัมพันธ์กับองค์กร สถาบัน ธุรกิจภายนอก หรือความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์

9. ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ และจรรยาบรรณทั่วไป ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่แย่งงานวิชาชีพบัญชีจากผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีด้านเดียวกับรายอื่น ไม่ปฏิบัติงานทางวิชาชีพบัญชีเกินกว่าที่รับมอบหมายจากผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีรายอื่น ต้องไม่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานของตนเกินความเป็นจริง ไม่โอ้อวด หรือเปรียบเทียบตนหรือองค์กรที่ตนสังกัดอยู่กับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีด้านเดียวกับรายอื่น หรือองค์กรที่ผู้ประกอบ วิชาชีพบัญชีด้านเดียวกับรายอื่นสังกัดอยู่ ไม่ให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ เพื่อเป็นการจูงใจ ให้บุคคลอื่นแนะนำหรือจัดหางานวิชาชีพบัญชีมาให้ตน และ ไม่เรียกหรือรับทรัพย์สินหรือประโยชน์จากบุคคลใดเมื่อบุคคลนั้น ได้รับงานจากการแนะนำหรือการจัดหางานของตนในฐานะที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีขององค์กรนั้น ไม่กำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนในการให้บริการวิชาชีพบัญชี โดยมีได้คำนึงถึงลักษณะ ความเสี่ยง ความซับซ้อนและปริมาณของงานที่ตนให้บริการหรือมีส่วนร่วมในการให้บริการวิชาชีพบัญชี และต้องประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง สำนึกในหน้าที่ และไม่ปฏิบัติตนในลักษณะที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพบัญชี

คุณสมบัติของนักบัญชี ตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

นอกจากคุณสมบัติของนักบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพ พ.ศ.2547 ของสภาวิชาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์ แล้วในประเทศไทยยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกคือ เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2543 ตามประกาศของกรมทะเบียนการค้า ประกาศ ณ วันที่ 3 สิงหาคม 2543 นั้น ได้กำหนดให้ผู้ทำบัญชีต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (กรมทะเบียนการค้า: ออนไลน์)

1. มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
2. มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ทำบัญชีได้
3. ไม่เคยต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากได้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี เว้นแต่พ้นระยะเวลาที่ถูกลงโทษมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี
4. มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

4.1 ผู้ทำบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและบริษัทจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่ง ณ วันปิดบัญชีในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา มี

4.1.1 ทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท

4.1.2 สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท

4.1.3 รายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท

ต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชีหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษา ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชี

4.2 ผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีดังต่อไปนี้ต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษา ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี

4.2.1 ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและบริษัทจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยซึ่ง ณ วันปิดบัญชีในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา มีทุนจดทะเบียน หรือสินทรัพย์รวมหรือรายได้รวมรายการใดรายการหนึ่งเกินกว่าที่กำหนดไว้ใน ก.

4.2.2 บริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ห้องสมุดงานวิจัย	
วันที่	18 ต.ค. 2555
เลขทะเบียน	250114
เลขเรียกหนังสือ	

4.2.3 นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย

4.2.4 กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร

4.2.5 ผู้ประกอบธุรกิจธนาคาร เงินทุนหลักทรัพย์ เครดิตฟองซิเออร์ ประกันชีวิต ประกันวินาศภัย

4.2.6 ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน

4.3 ในกรณีที่เป็นกรณิที่เป็นการเริ่มทำบัญชีรอบปีบัญชีแรกของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี คุณวุฒิของผู้ทำบัญชีให้พิจารณาโดยใช้เกณฑ์ทุนจดทะเบียนตามที่กำหนดไว้ใน ก. และ ข. แล้วแต่กรณี

คุณลักษณะของบุคลากร

สนใจ ลักษณะ (2547 : 43-44) ได้กล่าวถึง บุคลากรที่มีคุณลักษณะที่พึงปรารถนา ในหนังสือการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนี้

1. ความสามารถด้านความรู้ความคิด (Cognitive Abilities)

1.1 ความรู้ความสามารถจากการศึกษา ที่จะเป็นพื้นฐานการทำงาน เช่น จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาที่ตรงกับงานในองค์กร

1.2 ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งการพูด ฟัง อ่าน เขียน ได้อย่างมีมาตรฐาน จำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกับผู้อื่น หากสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจนหรือไม่ถูกต้อง แก่บุคคลหรือหน่วยงานอื่นก็อาจทำให้เกิดข้อขัดแย้งหรือปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ต้องสามารถสื่อสารกับผู้อื่นโดยเข้าใจในเรื่องเดียวกัน

1.3 ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วิจาร์ณ คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว มีความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวาง

1.4 ความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ โดยที่การแก้ปัญหาและการตัดสินใจนั้น ต้องมีเหตุผล มีหลักการที่มาคอบปัญหาและการตัดสินใจได้

1.5 ความสามารถในการศึกษาวิจัย และการค้นหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง

1.6 ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นความสามารถที่จะสร้างสิ่งใหม่ ๆ เป็นความคิดเริ่มแรกที่ไม่ซ้ำแบบใคร โดยอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม และพัฒนาขึ้นเป็นความคิดใหม่

ที่ต่อเนื่องและมีคุณค่า เช่น เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำโครงการหรือทำงานในโครงการที่มีอยู่แล้ว บุคคลก็ต้องพยายามหาวิธีทางดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายมาหาวิธีการต่าง ๆ ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ โดยไม่ยึดหลักแนวทางเดิม

1.7 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งการทำงานนั้นย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ถูกและผิด จึงควรมีความสามารถในการปรับตัวยืดหยุ่นการปฏิบัติงานของตนเองตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ความสามารถทางกระบวนการปฏิบัติ (Performance Abilities)

2.1 ความสามารถในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ที่จะทำงานในองค์กร เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เช่น การใช้เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องจักรกล เป็นต้น

2.2 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการทำการในทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว และยังตอบสนองกับการบริหารยุคใหม่ที่ต้องใช้ข้อมูลเป็นหลักในการบริหารจัดการ เช่น อินเทอร์เน็ต จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2.3 ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม การปฏิบัติงานไม่สามารถที่จะทำได้ตามลำพัง ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นและควรฝึกฝน

2.4 ความสามารถในการประสานงาน เพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน เต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการประสานงานที่ดี ไม่ควรจะกระทำโดยใช้อำนาจสั่งการแต่อย่างใด ควรใช้ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นหลัก

2.5 ความสามารถในการวางแผน เป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ ความสามารถในการวางแผนนั้น จะช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โอกาสความสำเร็จของงานมีสูง และตรงตามวัตถุประสงค์

2.6 ความสามารถในการประเมินผล เป็นความสามารถด้านกระบวนการดำเนินงานด้านการกำกับควบคุม เพื่อติดตามความก้าวหน้าของภารกิจและหรือประเมินว่าภารกิจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

2.7 ความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ การทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายนั้น บุคลากรในองค์กรต้องมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมมือกันทำงาน การสร้างมนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น และจะช่วยให้บรรยากาศการทำงานเต็มไปด้วยความสุข

3. คุณลักษณะทางจิตใจ (Affective Characteristics)

3.1 มีจริยธรรมพื้นฐาน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคนขึ้น และทุกวงการอาชีพ เป็นคุณธรรมที่จำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับชีวิตมนุษย์ คุณค่าของจริยธรรมที่มีต่อชีวิตมนุษย์ เช่น ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ฯลฯ

3.2 มีความรับผิดชอบ การปฏิบัติงานนั้นจำเป็นต้องมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ โดยเอาใจใส่มุ่งมั่นให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ร่วมรับผิดชอบในภารกิจและเป้าหมายขององค์กร

3.3 มีความเป็นระเบียบ และมีวินัย เพื่อให้ปฏิบัติงานในองค์กรเหมือนกับผู้อื่น เช่น การเข้างาน ออกงานตรงต่อเวลา การแต่งกายตามกฎระเบียบขององค์กร

3.4 มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้มีความรู้ที่ทันสมัยปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ เช่น พนักงานบัญชี ติดตามข่าวสารของกรมสรรพากรในการออกกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรของตน

3.5 รักการทำงาน สนใจหาความรู้ปรับปรุงการทำงานของตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความสุข และงานมีคุณภาพ เช่น พนักงานบัญชีเปลี่ยนวิธีการยื่นภาษีจากเดิมไปยื่นเองที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ เปลี่ยนเป็นยื่นทางอินเทอร์เน็ตทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายมากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชี

สันสกฤต วิจิตรเลขการ (2549 : ระบบออนไลน์) ได้สรุปคุณสมบัติของนักบัญชีตามสหพันธ์นักบัญชีสากล (International Federation of Accountance: IFAC) โดยสรุปได้ดังนี้

1. นักบัญชีมืออาชีพจะต้องสำเร็จการศึกษาขั้นต้นทางด้านบัญชี ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาการบัญชี ซึ่งได้กำหนดวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาด้านการบัญชีอย่างเป็นระบบ และมีการจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรการบัญชีการบัญชี (Content of Professional Accounting Education Programs) ที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ทางวิชาชีพบัญชีระดับสูง และสามารถพัฒนาตนเองเป็นนักบัญชีมืออาชีพได้ในอนาคต ใน IES ฉบับที่ 2 ได้แบ่งองค์ความรู้ในหลักสูตรการบัญชีเป็น 3 ส่วน คือ การบัญชี การเงิน และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง (Accounting, Finance and Related Knowledge) ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจขององค์กร (Organizational and Business Knowledge)

2. นักบัญชีมืออาชีพต้องมีทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) ในด้านต่างๆ ได้แก่ ทักษะด้านสติปัญญา (Intellectual Skill) ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ

(Technical Skill) ทักษะส่วนบุคคล (Personal Skill) ทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Interpersonal and Communication Skill) และทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร (Organizational and Business Management Skills)

3. นักบัญชีมืออาชีพต้องมีคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพอันอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม (Professional Value, Ethic and Attitudes) ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม ความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ความสามารถในการรักษาความลับ และความเป็นอิสระ

4. นักบัญชีมืออาชีพจะต้องมีการสะสมประสบการณ์เชิงปฏิบัติ (Experience) เป็นระยะเวลานานและเข้มข้นเพียงพอ ที่จะแสดงให้เห็นว่าเป็นนักบัญชีที่มีความรู้และมีทักษะทางวิชาชีพ รวมทั้งมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพอันอยู่บนพื้นฐานของความมีจริยธรรม โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดและมีกระบวนการตรวจสอบอย่างมีมาตรฐานและสม่ำเสมอ

5. นักบัญชีมืออาชีพจะต้องมีการเรียนรู้อย่างไม่จบสิ้น (Lifelong Learning) โดยถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องพัฒนา และรักษาความสามารถด้านวิชาชีพ โดยมีกฎเกณฑ์และข้อบังคับให้นักบัญชีได้มีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

สุชาดา กิระนันท์ (2541: 158-160) อาจารย์ประจำคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวไว้ใน เอกสารประชุมวิชาการฉลองครบรอบ 50 ปี ในหัวข้อเรื่อง “นักบัญชีในยุค 2000” ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงในยุคการค้าเสรี ที่นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านรูปแบบการดำเนินธุรกิจ ลักษณะของสินค้าและบริการที่เปลี่ยนไปตามเทคโนโลยี เป็นที่คาดได้ว่า นักบัญชีรุ่นใหม่จะต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อไปในเวลาข้างหน้าด้วย ซึ่งนักบัญชียุคใหม่ (ควรว) จะต้องมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้พื้นฐานด้านการบัญชี และเข้าใจระบบบัญชีอย่างดี
2. มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศ และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการทำงานบัญชีได้อย่างดี
3. มีความเข้าใจในด้านอื่นๆ ของกิจการเพื่อให้สามารถเข้าใจความต้องการของฝ่ายอื่นๆ และผู้บริหารที่มีต่อข้อมูลและสารสนเทศทางการบัญชี
4. มีความสามารถในการแปลความหมายของข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
5. รู้จักการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศทางการบัญชีที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้
6. สามารถเลือกและสร้างรูปแบบการนำเสนอสารสนเทศที่เหมาะสม

7. มีความสามารถในการค้นคว้า สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงในโลกธุรกิจและตลาดการเงิน รวมทั้งมาตรฐานการบัญชีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา
8. มีความตั้งใจ ใฝ่รู้ และกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
9. มีความเป็นอิสระในการทำงานมากขึ้น
10. มีจิตสำนึกและจรรยาบรรณของวิชาชีพการบัญชีและการสอบบัญชี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จันทร์เพ็ญ ศรีสุระ (2550: 55) ได้ทำการศึกษา คุณลักษณะของนักบัญชีบริหารที่บริษัทขนาดใหญ่ต้องการ : กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมเวดโกว์ละเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า บริษัทขนาดใหญ่ต้องการนักบัญชีบริหารที่มีความรู้ความสามารถครอบคลุมทักษะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเทคนิค โดยส่วนใหญ่ต้องการนักบัญชีบริหารที่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชีบริหาร และความสามารถในการติดต่อสื่อสารด้านภาษาอังกฤษและการนำเสนอ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ บริษัทขนาดใหญ่ต้องการนักบัญชีบริหารที่มีทักษะความเป็นผู้นำ และมีความเข้าใจและมีมุมมองด้านธุรกิจ ส่วนทักษะด้านความคิด ต้องการนักบัญชีบริหารที่มีจริยธรรมในการทำงานและปฏิบัติงานอย่างมีวิสัยทัศน์ สำหรับความต้องการให้สถาบันมีส่วนร่วมในการสร้างบุคลากรด้านบัญชีบริหารพบว่า ต้องการให้มีการปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับยุคสมัย และกระตุ้นเตือนในเรื่องของจริยธรรม สำหรับผลการทดสอบความสัมพันธ์ว่าทั้งขนาดและสัญชาติของบริษัท มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการ คุณลักษณะของนักบัญชีบริหาร โดยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านเทคนิคและทักษะด้านความคิด

วันชัย กำจรเมฆกุล (2550: 23) ได้ทำการศึกษา ผลกระทบของศักยภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธนาคารทหารไทย ผลการศึกษาพบว่า นักบัญชีธนาคารทหารไทย มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีศักยภาพการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านจรรยาบรรณอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ ด้านเจตคติ และด้านทักษะทางวิชาชีพ และอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความรู้ในวิชาชีพนักบัญชีธนาคารทหารไทย มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนาและอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการเงิน

กัณฑ์กนิษฐ์ หาญวงษา (2549: 42) ได้ทำการศึกษา คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า

ผู้บริหารสำนักงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2547 อยู่ในระดับมากที่สุด เช่น ผู้ทำบัญชีต้องจัดทำบัญชีด้วยข้อมูลที่เป็นจริงทุกรายการ และต้องรักษาความลับของหน่วยงาน ไม่เปิดเผยแก่บุคคลภายนอกต้องยึดถือประโยชน์ของหน่วยงานเป็นหลัก เป็นต้น และด้านความรู้ทางด้านการบัญชี เช่น ผู้ทำบัญชีต้องจัดทำรายงานที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้บริหาร เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและผู้ทำบัญชีต้องรายงานผลการดำเนินงานรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง และผู้บริหารสำนักงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านทักษะวิชาชีพทางการบัญชี เช่น ผู้ทำบัญชีต้องมีความสามารถในการแปลความหมายของข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างถูกต้อง และศึกษาโปรแกรมทางการบัญชีอยู่เสมอเพื่อการประยุกต์ใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศ และความสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการทำงานได้เป็นอย่างดี

กรณีการ์ จันท์โพธิ์ (2549: 45) ได้ทำการศึกษา ความรู้ความสามารถทางการบัญชีของนักบัญชีในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า นักบัญชีมีความรู้ความสามารถโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเจตคติ เช่น มีความต้องการความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานไปพร้อมๆ กับความเจริญก้าวหน้าขององค์กร ด้านทักษะทางพฤติกรรม เช่น มีการจัดลำดับการทำงานเพื่อให้งานเสร็จตามกำหนดเวลา และด้านความคิดที่เป็นระบบและกว้างไกล เช่น มีการวางแผนการทำงานและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ให้เรียบร้อยและตรงตามกำหนดเวลา

มานพ สีเหลือง (2549: 33) ได้ทำการศึกษา การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการ ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่สถานประกอบการใช้สูงที่สุดได้แก่ EXPRESS ซึ่งปัญหาที่พบจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีสูงที่สุด ได้แก่ ความยากในการประยุกต์โปรแกรมให้เข้ากับลักษณะธุรกิจ และปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีสูงที่สุด ได้แก่ โปรแกรมง่ายต่อการเข้าใจ อย่างไรก็ตามปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อ ได้แก่ ราคาของซอฟต์แวร์ ต้นทุนในการจัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับโปรแกรมสำเร็จรูปที่ต้องการ และต้นทุนในการบำรุงรักษา มีผลต่อขนาดของกิจการทำให้การเลือกซื้อแตกต่างกันในระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ในส่วนของคุณลักษณะนักบัญชีที่ กิจการพึงประสงค์ ลำดับที่ 1 คือ ด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพ รองลงไป คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ยังพบว่าขนาดของกิจการที่ต่างกันมีความต้องการนักบัญชีที่ไม่แตกต่างกัน

เครือข่าย ศรีย็ทอง (2548: 51) ได้ทำการศึกษา คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการบัญชีตามทัศนะของผู้ประกอบการ โดยจำแนกทัศนะของผู้ประกอบการออกเป็น 7 ลักษณะ คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำและการตัดสินใจ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานหลัก ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานทั่วไป ด้านการรับผิดชอบต่อผู้บริการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้าน ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นมากทุกด้าน โดยมีความเห็นมากอันดับที่ 1 ด้านบุคลิกภาพ อันดับที่ 2 ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานหลัก อันดับที่ 3 ด้านการรับผิดชอบต่อผู้บริการ นอกจากนี้ยังพบว่าคุณลักษณะนักบัญชีที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการบัญชีตามทัศนะของผู้ประกอบการ จำแนกตามลักษณะผู้ประกอบการ ด้านประเภทธุรกิจขายสินค้ามีการคัดเลือกคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับด้าน ประสิทธิภาพในการประกอบธุรกิจมีการคัดเลือกคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

สุวรรณ หวังเจริญเดช (2548: 39) ได้ทำการศึกษา ผลกระทบเกี่ยวกับความรู้ความสามารถเกี่ยวกับนักบัญชีที่มีต่อคุณลักษณะบรรษัทภิบาลเกี่ยวกับธุรกิจ SMEs ในภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า นักบัญชีในธุรกิจ SMEs ภาคใต้ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรู้ความสามารถเกี่ยวกับนักบัญชีทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรู้ในวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ คุณค่าแห่งวิชาชีพ จรรยาบรรณและเจตคติ นักบัญชีในธุรกิจ SMEs ภาคใต้ ที่มีจำนวนทุนจดทะเบียน ระยะเวลาในการดำเนินงาน แตกต่างกัน ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรู้ความสามารถด้านความรู้ในวิชาชีพ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพแตกต่างกัน ความรู้ความสามารถด้านความรู้ในวิชาชีพด้านทักษะวิชาชีพ และด้านเจตคติ มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะบรรษัทภิบาล และความรู้ความสามารถเกี่ยวกับนักบัญชีเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำให้ธุรกิจ SMEs มีข้อมูลทางบัญชีที่สามารถทำการเปิดเผยได้อย่างถูกต้อง โปร่งใส และทันเวลา เป็นประโยชน์ในแง่การกำกับดูแลกิจการที่ดี รวมทั้งในแง่เกี่ยวกับการวางแผนและตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับผู้ประกอบการ SMEs ในอนาคตต่อไป

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ และพรสวรรค์ ทองสุโขวงศ์ (2547: 61) ได้ทำการศึกษา คุณสมบัติความรู้และความชำนาญของผู้ทำบัญชีที่ธุรกิจ ในเขตจังหวัดขอนแก่น พึงประสงค์ ผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจ ในเขตจังหวัดขอนแก่น มีความต้องการผู้ทำบัญชีที่มีคุณสมบัติ ความรู้และความชำนาญอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณสมบัติ ด้านความชำนาญ และด้านความรู้ตามลำดับ จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการผู้ทำบัญชีของธุรกิจแต่ละประเภท พบว่าธุรกิจอุตสาหกรรม ธุรกิจพาณิชย์กรรม และธุรกิจบริการ มีความต้องการผู้ทำบัญชีที่มี คุณสมบัติทั่วไปแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ส่วนคุณสมบัติเฉพาะ ความรู้ และความชำนาญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สรุปได้ดังนี้ (1) ธุรกิจอุตสาหกรรมเปรียบเทียบกับธุรกิจพาณิชย์กรรมมีความต้องการผู้ทำ

บัญชีที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันในเรื่องของ คุณธรรม ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบทางสังคมและสาธารณชน และจิตสำนึกในการให้บริการในด้านความรู้ของผู้ทำบัญชีแตกต่างกันเรื่องความรู้ทั่วไปด้านสังคม และความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ ส่วนด้านความชำนาญของผู้ทำบัญชีธุรกิจทั้ง 2 ประเภท ไม่แตกต่างกัน (2) ธุรกิจพาณิชย์กรรมเปรียบเทียบกับธุรกิจบริการ มีความต้องการผู้ทำบัญชีที่มี คุณสมบัติแตกต่างกันในเรื่องของจิตสำนึกในการให้บริการในงาน และการรักษาความลับของธุรกิจ ในด้านความรู้ของผู้ทำบัญชีแตกต่างกันในเรื่องของความรู้ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่วนด้านความชำนาญ แตกต่างกันในเรื่องของทักษะการเป็นผู้นำ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การให้คำปรึกษาและทักษะการนำเสนอ (3) ธุรกิจอุตสาหกรรมเปรียบเทียบกับธุรกิจบริการ มีความต้องการผู้ทำบัญชีที่มีคุณสมบัติความรู้และความชำนาญไม่แตกต่างกัน

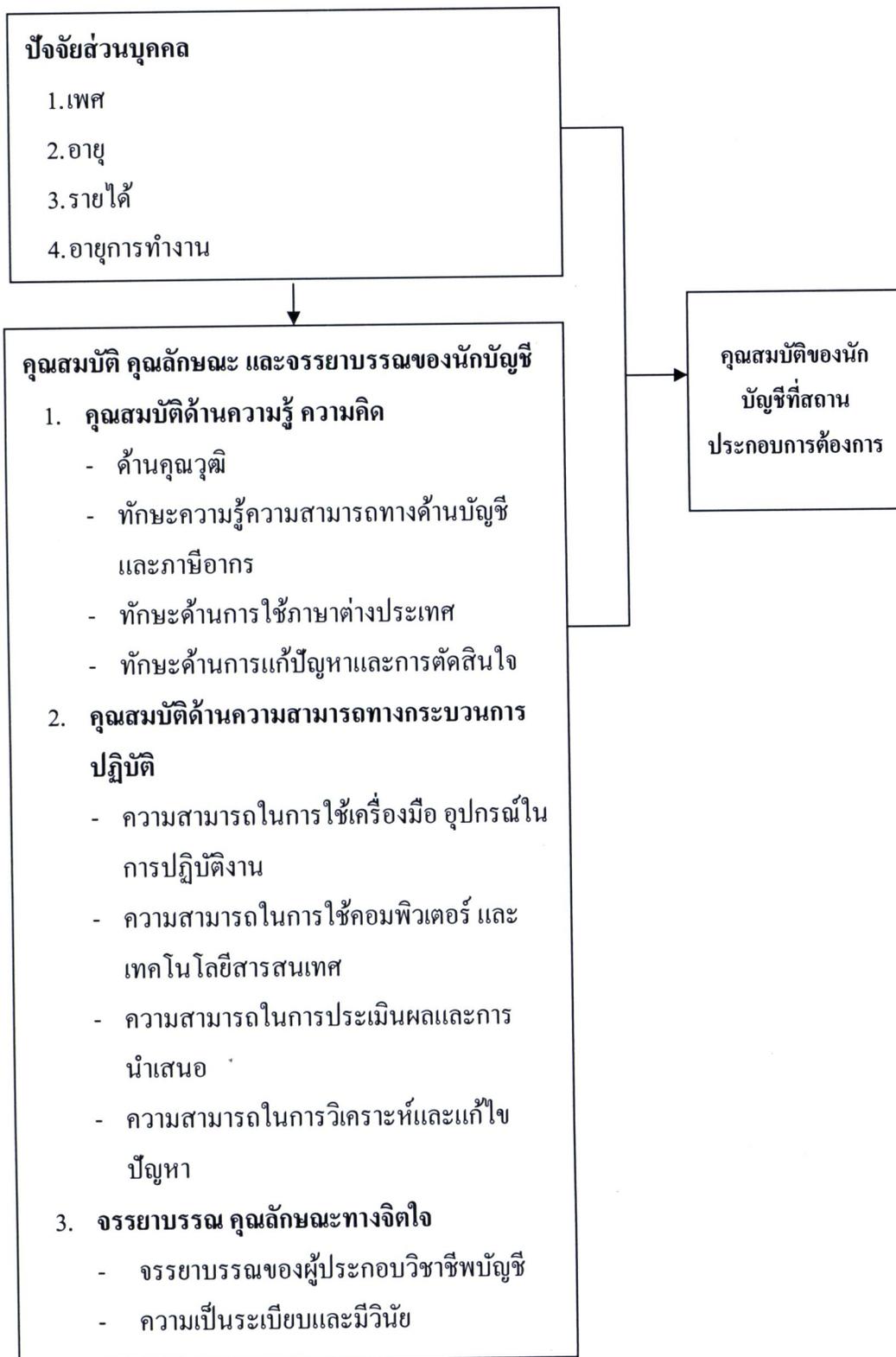
ต่อจาก สุขพันธ์ (2546: 54) ได้ทำการศึกษาคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการ ในจังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ด้านความรู้ความสามารถ คุณสมบัติที่พึงประสงค์ คือ นักบัญชีที่จบระดับปริญญาตรี โดยมีเกรดเฉลี่ย 3.0 ขึ้นไป และมีความรู้ด้านภาษีอากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าคุณสมบัติในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องใช้สำนักงานเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์มากที่สุด ด้านการใช้ภาษาต่างประเทศนั้น พบว่า การเขียนภาษาอังกฤษเป็นคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์มากที่สุด ด้านคุณธรรม จริยธรรม นั้น สถานประกอบการพึงประสงค์นักบัญชีที่มีความรับผิดชอบมากที่สุด และด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพนั้น การไม่ละทิ้งงานโดยไม่มีเหตุอันสมควร จะเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์มากที่สุด

ศรัณย์ ชูเกียรติ และประจิต หาวัตร (2546: 53) ได้ทำการศึกษา การวิเคราะห์การปฏิบัติงานประเภทของงานและสัดส่วนของงานต่างๆ และการสำรวจทักษะที่จำเป็นของนักบัญชีบริหารที่ปฏิบัติงานในบริษัทขนาดใหญ่ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า งานที่นักบัญชีส่วนใหญ่ทำเกี่ยวข้องกับการเป็นที่ปรึกษาให้หน่วยงานอื่นในองค์กร การให้ความรู้ด้านบัญชีการเงิน และภาษีอากรแก่หน่วยงานอื่นในองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ในระยะยาว การจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการทำกำไรจากลูกค้าและสินค้า และการดูแลระบบบัญชีต้นทุน เป็นต้น ส่วนความรู้และทักษะด้านการบัญชี ภาษีอากร และการวิเคราะห์ข้อมูลทางการบัญชียังมีความสำคัญอย่างมากต่อการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริหาร แต่ในขณะเดียวกันความรู้ทางด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้อง การมีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและลดความขัดแย้ง ความเป็นผู้นำ ความมีจริยธรรม และความสามารถให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานอื่น ได้ก็ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญที่ใกล้เคียงกับความรู้และทักษะด้านการบัญชี ยิ่งกว่านั้นทักษะและความรู้เหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานที่มีแนวโน้มว่าจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า

จากทฤษฎีลำดับความต้องการของ Abraham Maslow ในข้อที่ 2 ผู้ศึกษาเห็นว่า สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื่องจากบริษัทย่อมต้องการความมั่นคงและปลอดภัยของธุรกิจ นักบัญชีถือเป็นบุคคลสำคัญขององค์กร ซึ่งต้องมีหน้าที่ติดต่อหน่วยงานของภาครัฐหลายฝ่าย เช่น กรมศุลกากร กรมสรรพากร การนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งต้องมีคุณสมบัติที่สามารถปฏิบัติงานได้ดี ถูกต้อง ซึ่งหากเกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กรเป็นอย่างมาก อีกทั้งนักบัญชียังต้องสามารถวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งหากปฏิบัติได้ดี ย่อมทำให้บริษัทได้รับผลประโยชน์แต่หากไม่สามารถวิเคราะห์ได้หรือวิเคราะห์ผิดพลาดย่อมทำให้องค์กรได้รับความเสียหาย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคุณสมบัติของนักบัญชีที่ดีย่อมมีผลต่อความมั่นคงและปลอดภัยของธุรกิจ

ปัจจุบันวิวัฒนาการใหม่ๆ ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง นักบัญชีต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป มีโลกทรรศน์ที่กว้างขึ้น รอบรู้มากขึ้น เพื่อที่จะได้นำวิธีการและเทคนิคต่างๆ มาผสมผสานกับงานบัญชีเพื่อให้นักบัญชีเป็นที่ยอมรับและต้องการขององค์กรมากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงความต้องการคุณสมบัติของนักบัญชี ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาสถานประกอบการ โดยของเขตการศึกษาคือ สถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ เท่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย